





# 'Schoolleiders: bemoei je weer met de leraar'



Hebben we ons onderwijsstelsel handig ingericht en vervult ieder met verve zijn rol? Dat zijn vragen waar onderwijssocioloog Sietske Waslander graag haar tanden in zet. Haar stelling: schoolleiders, praat meer met je leraren en vindt iets van wat ze je vertellen. En: overheid, die rekentoets had je verstandiger kunnen aanpakken.

**H**et gesprek vindt plaats vlak voor de openbaarmaking van het advies van de Onderwijsraad over het maatwerkdiploma. Waar velen roepen om verruiming van wettelijke kaders, adviseert de Onderwijsraad: niet doen. Raadslid Waslander licht het toe op onze website: 'Scholen kunnen binnen de huidige kaders al veel maatwerk leveren. Leerlingen mogen al een of meer vakken op een hoger niveau afsluiten of een jaar eerder examen doen, sinds kort zelfs al twee jaar eerder. Dat weet lang niet iedereen, maar dat kan dus allemaal al.'

## Je hebt je eerder kritisch uitgelaten over de roep om maatwerk. Waarom geloof je daar niet in?

'Iedereen noemt de meest uiteenlopende dingen maatwerk. Kijk, van differentiatie in de klas en gerichte feedback weten we uit allerlei onderzoek hoe belangrijk dat is. Daar kunnen we alleen maar voor zijn. Waar ik twijfels over heb, is dat met begrippen als onderwijs op maat, gepersonaliseerd leren en passend onderwijs de indruk wordt gewekt dat er voor iedere leerling een passend onderwijsarrangement opgemaakt kan worden. Voor iedere afzonderlijke leerling het allerbeste wat we kunnen verzinnen - dat is misschien iets wat we heel graag zouden willen, maar wat met de huidige bekostiging en zelfs een verdubbeling daarvan, gewoon niet realistisch is. Als we de suggestie wakker maken dat scholen daaraan kunnen voldoen, bakken we de teleurstelling al in.'

## Passend onderwijs wordt toch niet als ideaal opgelegd aan scholen, maar vooral als iets wat ze moeten doen?

'Van overheidswege is het inderdaad ingezet als een financiële en bestuurlijke interventie. Er is niet echt nagedacht over wat passend onderwijs betekent voor leraren. De overheid zei: dat is het pakkie-an van de schoolbesturen. Strikt genomen klopt die redenering, maar door onduidelijk beleid, bijvoorbeeld over de samenwerkingsverbanden, zijn veel besturen lange tijd vooral bezig geweest met die besturingsvraagstukken. Daardoor is die vraag wat het nou betekent voor leraren en hoe kunnen we hen daarvoor toerusten, achterwege gebleven.'

## Dat doet me denken aan je onderzoek naar rolopvattingen van schoolleiders, waaruit bleek dat ze zich nauwelijks bezighouden met het primaire proces.

'Ja, interessant he. Het is héél opvallend dat we in Nederland, met een stelsel met zoveel autonomie voor scholen, nog weinig hebben nagedacht over wat dat van schoolleiders vraagt. Uit mijn onderzoek bleek dat schoolleiders unaniem zijn over de meeste taakdomeinen, op één domein na: curriculum en instructie. Sommige schoolleiders

'Maatwerk is niet realistisch met de huidige budgetten'

*Sietske Waslander is sinds 2009 hoogleraar Sociologie aan TIAS School for Business & Society (Universiteit Tilburg). Ze doet vooral onderzoek naar de inrichting van het onderwijsbestel en duurzaam vernieuwen.*





Sietske Waslander  
geeft **leestips** aan  
Didactief-lezers op  
pagina 52.

zeggen: ja, natuurlijk heb ik me daarmee te bemoeien, anderen zeggen: nee, daar ga ik niet over, dat is de verantwoordelijkheid van leraren. Op zich is dat laatste waar, maar mijn stelling is: dat ontslaat schoolleiders niet van de plicht om zich ervan te vergewissen wat er dan gebeurt. Ik zie vaak een soort handelingsverlegenheid bij schoolleiders om over dit soort dingen, toch het hart van het vak, het gesprek te voeren met hun leraren.'

## 'Veranderingen hebben tijd nodig, en de goede volgorde'

**Dat klinkt inderdaad raar. Je staat als school toch ergens voor?**

'Dat zou je wel zeggen ja.'

**Dat staat ook in de brochures die scholen uitbrengen.**

'Ja, maar dat is papier, heel glad papier. De roloppvatting

van Nederlandse schoolleiders lijkt op dit punt echt anders te zijn dan die van hun buitenlandse collega's. We weten, mede door bevindingen uit allerlei buitenland, dat op het moment dat schoolleiders zich wel met het primaire proces bemoeien, dat positieve effecten heeft voor leerlingen en leeropbrengsten. Ik zeg met nadruk bemoeien: dat is meer dan je op de hoogte stellen, je vindt er iets van en als het nodig is, stuur je bij. Dat is een goed te identificeren gebied waar we in Nederland aan kunnen werken om tot kwaliteitsverbetering van onderwijs te komen.'

**Dan moeten ze het wel willen.**

'De vraag is: kunnen ze het zich veroorloven om het niet te willen? Zeker nu we op weg zijn naar wat zich laat aanzien als een grondige curriculumvernieuwing, is het ondenkbaar dat schoolleiders zich daar niet mee zouden bemoeien. On-denk-baar!'

**Vind je dat de discussie over Onderwijs2032 goed is ingezet?**

'Wat ik er ontzettend goed aan vind, is dat er weer een gesprek over de inhoud van het onderwijs wordt gevoerd. De gedachte van het platform van een kerncurriculum en keuzeonderdelen vind ik ook interessant. Vervolgens komt het natuurlijk aan op de uitwerking. Ik hoop dat er nagedacht wordt over een cumulatief curriculum voor diverse

schooltypes. Want dat is een voorwaarde om meer gedifferentieerd te kunnen werken.'

**Welke rol zie je voor de overheid weggelegd als het over het curriculum en onderwijsverbetering gaat?**

'Een belangrijke les uit landenvergelijkend onderzoek is deze: overheid, kies je doelen zorgvuldig, houd er ook heel lang aan vast, stuur daarop en laat de rest vrij. Dat is minder eenvoudig dan het klinkt, zoals we zagen bij de rekentoets.'

**Licht eens toe?**

'Neem de rekentoets. Rond 2007, 2008 waren we het er allemaal over eens dat de rekenvaardigheid beter moest. Dat is een heel goed lange termijn doel om op te sturen als overheid. Dat is ook gebeurd, maar toen is de verleiding erin geslopen om sneller dan realistisch te gaan beoordelen. Vervolgens kregen we een aantal cycli van discussie en verzet, totdat onlangs de rekentoets is uitgesteld. Waarmee de beweging om aandacht te geven aan rekenonderwijs stagneert, zeker in het mbo, omdat mensen denken: dit onderwerp is even minder urgent en ik heb genoeg andere dingen te doen. Daardoor is het maar de vraag of we over drie, vier jaar echt zijn opgeschoten.'

**Wat is de les die we daaruit kunnen trekken? Overheid wees strenger?**

'Nou, ik zou bijna zeggen: wees verstandiger. Als je het erover eens bent dat de rekenvaardigheid beter moet, is het verstandig na te denken over realistische implementatie. Dat begint bijvoorbeeld met lesmethoden. Nu zijn er nog lesmethoden, ook in po, die niet gelinkt zijn aan de referentieniveaus. Wat verwacht je dan eigenlijk helemaal?! Veranderingsprocessen in het onderwijs gaan langzaam, juist omdat het gestapelde cycli zijn. Er moet eerst iets aan de lesmethodes veranderen, leerkrachten moeten anders werken en dan pas heeft het enig effect op leerlingen. Dat heeft tijd nodig, maar dan wel graag in de goede volgorde.'

**Je bedoelt dat de rekentoets het sluitstuk had moeten zijn in plaats van de start?**

'Ja absoluut.' ■

*Lees op [www.didactiefonline.nl](http://www.didactiefonline.nl) de toelichting van Waslander op het advies van de Onderwijsraad over het maatwerkdiploma.*